

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้เรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ประจำปีการศึกษา 2553

An Analysis of Learning Factors for Bachelor of Nursing Science Students at the School of Nursing, Eastern Asia University in Academic Year 2010

ผลตรีภูมิ ดร.อรันันท์ หาญยุทธ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้เรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 176 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ อายุ เพศ ชั้นปีที่เรียน ประสบการณ์เดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (2)แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาโดยผู้วิจัยประกอบด้วย 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านบทบาทผู้สอน 2) ด้านความพร้อมของผู้เรียน และ 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ(3)แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของเดรสเซล และเมธว (Dressel, and Mayhew, 1957) วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS หาค่าสถิติพื้นฐาน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance)

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาล 4 ชั้นปีมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 17.73 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 44.33) นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 18.20 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 45.5) ในขณะที่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด 16.64 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 41.6) สำหรับตัวแปรที่ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอายุและการจัดการเรียนการสอน ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาและเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลระหว่างชั้นปีที่เรียนและระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมมาก่อนเข้าศึกษาและขณะศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การจัดการเรียนการสอน นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

¹หัวหน้าสาขาวิชาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

Abstract

The purpose of this research was to study the critical thinking ability of nursing students and the relationships between student factors, teaching-learning perception, learning achievement and critical thinking ability of nursing students in the Bachelor of Nursing Science Program. The sample size was 176 nursing students, composed of 21, 22, 63 and 70 nursing students of first-year, second-year, third-year and fourth-year, respectively, in the Bachelor of Nursing Science Program at the School of Nursing, Eastern Asia University in the second semester of the academic year 2010. The instruments used in this study were: (1) A student factors questionnaire, such as age, sex, class level, critical thinking experiences before and during study in the Bachelor of Nursing Science Program and grade point average (GPA); (2) The perception of nursing students on a teaching and learning management questionnaire developed by the researcher which focused on: 1. The instructor's roles 2. Student readiness and 3. Teaching and learning activities.; (3) The Critical Thinking Ability test developed by the researcher based on the concepts of Dressel and Mayhew. Data was analyzed to find frequency, percentage, mean score, standard deviation, correlation, t-test and F-test.

The findings show that the nursing students had a critical thinking ability at medium level (44.33%). The fourth-year nursing students had the highest average scores of critical thinking ability at 18.20 (45.5%) while the second-year nursing students had the lowest average scores of critical thinking ability at 16.64 (41.6%). It was found that grade point average (GPA) was related to the critical thinking ability of nursing students while the factors of age and teaching-learning management were not related to critical thinking ability. No difference was found between mean comparison factors related to class level and critical thinking experience before and during study in the Bachelor of Nursing Science Program.

Keywords: critical thinking, teaching and learning management, nursing students and bachelor of nursing science program

ความนำ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอชีย ได้จัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 เป็นต้นมา การจัดการศึกษาได้ดำเนินการตามปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอชีย ที่มุ่งการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้และสามารถนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

อย่างสร้างสรรค์มีคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นผู้มีทักษะทางภาษาในการติดต่อสื่อสารและทักษะในด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วน สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนาทักษะทางความคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสำคัญมากในกระบวนการเรียนการสอน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเอง (ครุณ พงษ์เดชา, 2542, หน้า 1) การคิดช่วยให้ผู้เรียนได้มองเห็นสภาพปัญหาต่างๆ ได้อย่างชัดเจนและช่วยให้เข้าใจปัญหาและแนวทางการแก้ไขในปัญหานั้นอย่างมีสติ มีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ก่อนการตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นรูปแบบหนึ่งของการคิดในระดับสูงที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล เป็นการคิดที่มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะและเลือกใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์มากที่สุด (Byer, 1987)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับวิชาชีพพยาบาล เพราะเป็นวิชาชีพที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ ทุกขั้นตอนของการปฏิบัติการพยาบาลต้องใช้ความรู้ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาล ทักษะการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นการคิดที่จะช่วยให้พยาบาลคิดวิเคราะห์ได้ร่วมสมเหตุสมผลก่อนมีการตัดสินใจ และนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพราะการตัดสินใจที่ถูกต้องมีความหมายต่อชีวิตของผู้รับบริการ แต่ถ้าเมื่อได้พยาบาลมีการตัดสินใจที่ผิดพลาดนั้นหมายถึงชีวิตของผู้รับบริการ

การคิดเป็นลักษณะกระบวนการ (process) การที่จะให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้นั้นผู้เรียนต้องเข้าใจกระบวนการคิด เดรสเซลและเมย์ฮิว (Dressel and Mayhew, 1957) ได้เสนอกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งประกอบด้วยความสามารถ 5 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการนิยามปัญหา การเลือกข้อมูลสำหรับการแก้ปัญหา การตระหนักรในข้อตกลงเบื้องต้น การกำหนดและเลือกสมมติฐาน และการลงสรุปอย่างสมเหตุสมผล ดังนั้นหากต้องการให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณได้นั้น จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้วิธีการคิดและกระบวนการของการคิดไปพร้อมๆ กัน ซึ่ง

ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากครอบครัวและสถาบันการศึกษา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่สำคัญในกระบวนการคิด ทักษะการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหา โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเรียนการสอนด้วยประสบการณ์จริงตลอดหลักสูตร แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาคณะพยาบาลศาสตร์ฯ ยังไม่ได้มีการวัดหรือประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิตที่กำหนดไว้และยังไม่มีการพัฒนาเครื่องมือเพื่อวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาพยาบาล จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนสนใจทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนตลอด 4 ปีตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิตของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับชั้นปี 1 และมีประสบการณ์เดิมที่ต่างกัน มีความสามารถในการคิดอย่าง

มีวิจารณญาณแตกต่างกัน

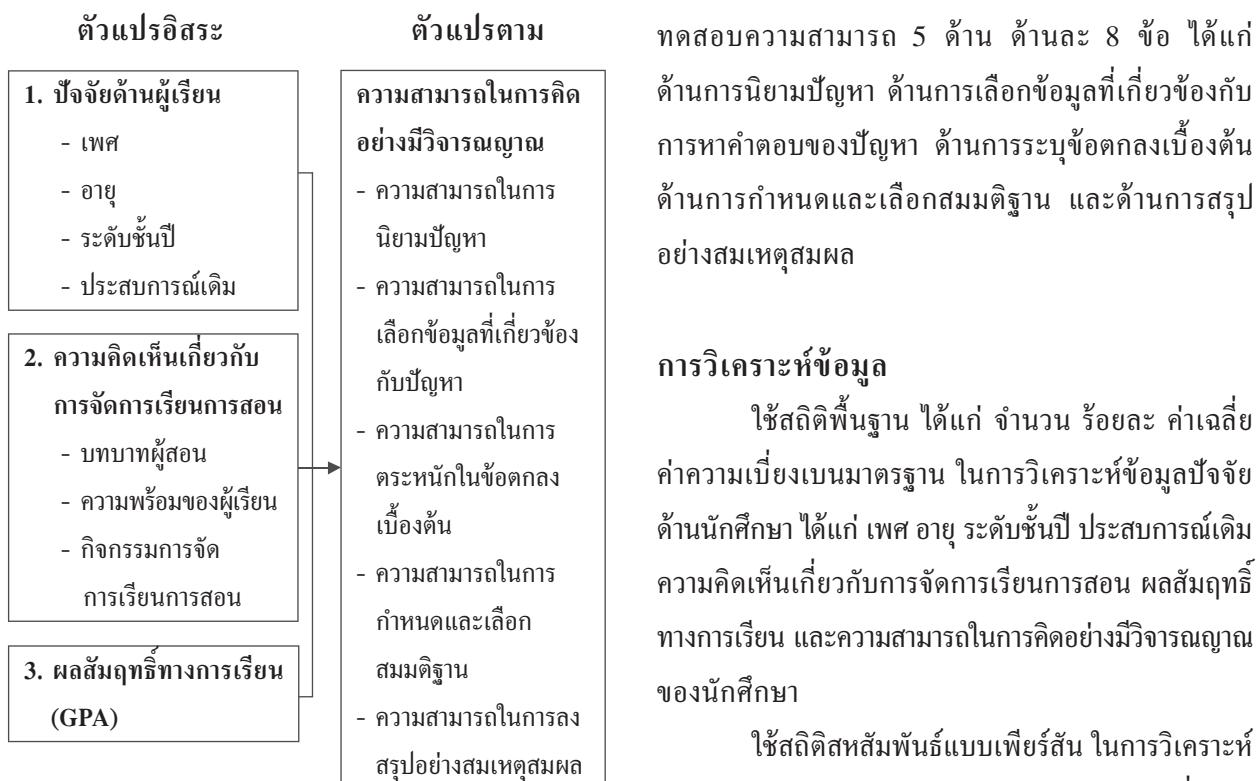
2. อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยตรงกับนักศึกษาพยาบาลในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ในภาคการศึกษาที่ 2 ของปีการศึกษา 2553

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการวิจัยจากแนวคิดทฤษฎี การคิดอย่างมีวิจารณญาณของ เดรสเซล และ เมย์ฮิวส์ (Dresel & Mayhew, 1957) นำมาบูรณาการได้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ประชากรเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ของคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 312 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของครอคัรัน (Cochran) ได้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 จำนวน 21 คน ปี 2 จำนวน 22 คน ปี 3 จำนวน 63 คน และปี 4 จำนวน 70 คน รวม 176 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามปัจจัยด้านผู้เรียน ประกอบด้วย อายุ เพศ ชั้นปีที่เรียน ประสบการณ์เดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาโดยผู้วิจัยเอง ประกอบด้วย 3 ด้านได้แก่ 1) บทบาทผู้สอน 2) ความพึงพอใจของผู้เรียน และ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 25 ข้อ

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของเดรสเซล และเมย์ฮิวส์ (Dressel, and Mayhew, 1957) จำนวน 40 ข้อทดสอบความสามารถ 5 ด้าน ด้านละ 8 ข้อ ได้แก่ ด้านการนิยามปัญหา ด้านการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหา ด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้น ด้านการกำหนดและเลือกสมมติฐาน และด้านการสรุปอย่างสมเหตุสมผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใน การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัย ด้านนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี ประสบการณ์เดิม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษา

ใช้สถิติทดสอบพัฒนาแบบเพียร์สัน ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับ

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล

ใช้สถิติ t-test และ F-test (one way ANOVA) ในการวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์เดิมก่อนและขณะศึกษาในหลักสูตรและระหว่างระดับชั้นปีที่เรียน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 95.45) มีอายุเฉลี่ย 21.96 ปี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(GPA) อยู่ในช่วง 2.51 -3.00 หากที่สุด (ร้อยละ 45.5) มีประสบการณ์และไม่เคยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการหรือทักษะการคิด ก่อนเข้าศึกษาในหลักสูตรร้อยละ 65.3 และ 34.7 และขณะเข้าศึกษาในหลักสูตรร้อยละ 79.5 และ 19.9 ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมมีความหมายเหมาะสมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.85) และเมื่อจำแนกรายด้านพบว่าด้านบทบาทผู้สอนเป็นด้านที่มีความหมายมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย=4.04) ส่วนด้านความพร้อมของผู้เรียนเป็นด้านที่มีความหมายน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย=3.17)

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล 4 ชั้นปี พบว่ามีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 17.73 คะแนน(ร้อยละ 44.33) เมื่อจำแนกตามระดับชั้นปีพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 18.20 คะแนน (ร้อยละ45.5) ส่วนชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด 16.64 คะแนน (ร้อยละ41.6) ตามตาราง 1

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุดของคะแนนการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจำแนกตามระดับชั้นปี

ชั้นปี	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	$\bar{X}$	SD
1	11	23	17.76	3.60
2	9	22	16.64	2.94
3	11	23	17.57	2.75
4	12	23	18.20	2.48
รวม	9	23	17.73	2.80

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลพบว่าปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านอายุและการจัดการเรียน การสอนไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลตามตาราง 2

ตาราง 2

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการจัดการเรียนการสอนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ปัจจัยที่ศึกษา	ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
1. อายุ	.082
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.184*
3. การจัดการเรียนการสอน	
3.1 บทบาทผู้สอน	.025
3.2 ความพร้อมของผู้เรียน	.048
3.3 กิจกรรมการเรียนการสอน	.095

*มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับปัจจัยด้านชั้นปีที่เรียนพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน (ตาราง 3)

ตาราง 3

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของคะแนนการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างระดับชั้นชั้นปีที่เรียน

	Sum of Squares	df	Mean Squares	F-test	P-value
ระหว่างกลุ่ม	.749	3	.250	1.584	.195
ภายในกลุ่ม	26.179	166	.158		
รวม	26.928	169			

กลุ่มนักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมมาก่อนเข้าเรียนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีคะแนนการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ย 17.73 และ 17.74 เมื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมมาก่อนพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน (ตาราง 4)

ตาราง 4

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของคะแนนการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์ก่อนเข้าเรียนในหลักสูตรฯ

กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD	ค่าสถิติ t	P-value
มีประสบการณ์	113	17.73	2.879	.027	.979
ไม่มีประสบการณ์	61	17.74	2.683		

และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมขณะเรียนในหลักสูตรฯพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกัน (ตาราง 5)

ตาราง 5

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ของคะแนนการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์ขณะเรียนในหลักสูตรฯ

กลุ่ม	n	$\bar{X}$	SD	ค่าสถิติ t	P-value
มีประสบการณ์	139	17.70	2.739	-.565	.573
ไม่มีประสบการณ์	34	18.00	3.015		

การอภิปรายผล

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาพยาบาลทั้ง 4 ชั้นปี มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 44.33) อาจเนื่องจากลักษณะการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ มีวิชาที่กำหนดสอนในหลักสูตร 4 ปีมีจำนวนมากโดยมีหน่วยกิตอยู่ระหว่าง 140-150 และมีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เนื้อหาสาระในรายวิชามีมาก การสอนจะเน้นที่เนื้อหาและหลักการที่นักศึกษาต้องจำให้ได้มากที่สุดเพื่อที่จะสามารถทำข้อสอบได้ วิธีการสอนของอาจารย์อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด วิธีการสอนแบบบรรยายอย่างเดียวทำให้นักศึกษาขาดการกระตุ้นที่ดี นักศึกษาจะใช้การจำมากกว่าการคิดซึ่งสอดคล้องกับ ยาชิโรและเซลอร์ (Yahiro and Salor, 1994 : 355 ถึงในเสาวภา เด็ขาด, 2539) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนเน้นให้นักศึกษาท่องจำ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดแบบมีวิจารณญาณ ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการคิดแบบมีวิจารณญาณ แต่ผู้สอนบางคนอาจยังขาดความเข้าใจอย่างแท้จริงในการนำมาใช้สอน (พร้อมจิต ท่อนบุญเพิ่ม, 2538: ทิศนา แรมณี, 2540 ถึงใน เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธ์, 2546) ถึงแม้ว่าผู้สอนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอโดยใช้คำถามให้ผู้เรียนได้คิดแต่เป็นการใช้คำถามในระดับ

รู้จำกัดกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ รุจิรา สืบสุขและ จินดา ยุนิพันธ์ (2538) อ้างถึงใน ดวงใจ พรหมพยัคฆ์, 2551) พบว่า ร้อยละ 61 อาจารย์พยาบาลมีทักษะในการใช้ คำถ้าในระดับรู้จำกัดที่สุด มีเพียงร้อยละ 25 ที่มีการใช้ คำถ้าในระดับการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ซึ่งอาจมีผลต่อการพัฒนาการคิด อย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล นอกจากนี้ ลักษณะของข้อสอบในรายวิชาที่ใช้สอบส่วนใหญ่จะเป็น ข้อสอบวัดระดับความรู้ความจำกัดกว่าระดับการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการแก้ปัญหา จึงทำให้ นักศึกษาขาดการกระตุ้นให้มีการคิดอยู่ต่อกันเวลา เป็นผล ให้นักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณค่อนข้างดี (ทิศนา แรมมณี, 2540 อ้างใน เพ็ญศรี พงษ์ประภพันธ์, 2546) กล่าวว่า การที่นักศึกษา มีการคิดแบบมีวิจารณญาณในระดับที่ไม่สูงนัก ทั้งที่ได้รับ การฝึกในกระบวนการเรียนการสอนทางการพยาบาลที่มี ทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติการพยาบาลอย่างดีแล้ว แต่การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดขั้นสูงที่ต้องอาศัย ทัศนคติ ความรู้ ทักษะในการเรียนรู้ และการฝึกฝน รวมทั้ง ต้องมีพื้นฐานของทักษะการคิดขั้นต้นมาเป็นอย่างดี การฝึกการคิดแบบมีวิจารณญาณ ต้องได้รับการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ครอบครัวซึ่งเกิดจากการเลี้ยงดู และ ต่อมาเมื่อเข้าศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชั้นปีที่ 1 เรียน พบวันนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณสูงมากที่สุด (ร้อยละ 45.5) ในขณะที่นักศึกษา ชั้นปีที่ 2 มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ น้อยที่สุด (ร้อยละ 41.6) สอดคล้องกับการศึกษาของ สมสุข โถวเจริญ (2541) ที่พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มีความสามารถในการคิดแบบมีวิจารณญาณสูงกว่า นักศึกษาปีที่ 1 และ 2 เช่นเดียวกับการศึกษาของ สุครารัตน์ ไชยประสีทธิ์ (2542) พบว่า ความสามารถในการคิดแบบ มีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลจะค่อยๆ พัฒนาขึ้น ตามระดับชั้นปีที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Kokinda (1989) อ้างถึงใน ดวงใจ พรหมพยัคฆ์ และนุรอม

จุยพ่วง, 2551) ที่พบว่า นักศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนการคิด แบบมีวิจารณญาณน้อยที่สุด คะแนนจะสูงขึ้นในปีที่ 3 และปีที่ 4 ตามลำดับ ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการ การคิดและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาพยาบาลสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการ การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักศึกษา ในแต่ละชั้นปี ซึ่งคณะกรรมการต้องมีการทบทวน การออกแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของ แต่ละปีให้สอดคล้องกับการพัฒนานักศึกษาด้านกระบวนการ การคิดและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอด 4 ปี

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน (GPA) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถ ใน การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ Kokinda (1989) ที่พบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ส่วนปัจจัย ด้านอายุ ระดับชั้นเรียน ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรม ที่ส่งเสริมทักษะการคิดก่อนเข้าเรียน และขณะเรียน การจัดการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถ ใน การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงใจ พรหมพยัคฆ์ และนุรอม จุยพ่วง (2551) เพ็ญศรี พงษ์ประภพันธ์และคณะ (2546) ที่พบว่า อายุ จำนวนปีที่ศึกษา การจัดการเรียนการสอน ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณของนักศึกษา เช่นเดียวกับการศึกษาของ ชัยมน บุญลักษณ์ และ อธิติมา ชาญมนี (2552) พบว่า ความสามารถเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์ กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านผู้เรียนบางปัจจัยไม่มีความสัมพันธ์ กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา นอกจากปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) ซึ่ง สามารถอภิปรายได้ดังนี้

จากผลการวิจัยที่พบว่า อายุของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อาจเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่อยู่ในวัยเดียวกัน คือมีอายุระหว่าง 18-24 ปี อายุเฉลี่ย 4 ปี เท่ากับ 21.96 ปี ทำให้การกระจายของข้อมูลต่ำ ความสามารถทางสติปัญญา และความเข้าใจในความเป็นนามธรรมจึงใกล้เคียงกัน (กุญญา ศรีสวัสดิ์, 2540 จ้างใน เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธ์, 2546)

การจัดการเรียนการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชยมน บุญลักษณ์ และธิติมา ข่ายมณี (2552) ดวงใจ พรหมพยัคฆ์ และ นุ่น จุ้ยพ่วง (2551) และ เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธ์ และคณะ (2546) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้านผู้สอนเป็นด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.04) และ ด้านความพึงพอใจของนักศึกษา เป็นด้านที่เหมาะสมน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.17) การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องพัฒนามาจากกระบวนการคิดในระดับพื้นฐานและต้องอาศัยทัศนคติ ความรู้ ทักษะการเรียนรู้ ความสนใจของผู้เรียนและได้รับการฝึกฝนที่ดีมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้เรียนยังขาดความพร้อมในกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการคิดซึ่งอาจทำให้ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับปานกลางและค่อนข้างต่ำ คณะพยาบาลศาสตร์ จึงต้องพิจารณากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ล่งเสื่อมกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการคิดไปพร้อม ๆ กัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GPA) เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถในการพยาบาลเข้าถึงความรู้ เป็นความสำเร็จที่ได้จากการเรียนโดยอาศัยความสามารถเฉพาะบุคคล ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงเช่นเดียวกัน และ

จะคิดแบบมีเหตุมีผลมากกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (สมสุข โถวเริญ, 2541; นิรมล พงศ์เศรษฐ์สันต์, 2543)

3. การเปรียบเทียบความสามารถแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมก่อนเข้าเรียน และขณะเรียน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมก่อนเข้าเรียน และขณะเรียน ไม่มีความแตกต่างกัน จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์และไม่มีประสบการณ์เดิมก่อนเข้าเรียน และขณะเรียน มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากการพัฒนาด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดในระดับสูงที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจนและต่อเนื่อง นอกเหนือนี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องอาศัยทักษะการคิดพื้นฐานที่ดีมาก่อน ดังนั้น ประสบการณ์เดิมของนักศึกษาที่มีมาก่อนเข้าศึกษา และขณะเรียนในหลักสูตรจึงไม่มีความแตกต่างกันในความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ การศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้ข้อคิดจากผลการศึกษาของ อัจฉราพร ศรีบูรณพรรณ และ ณัฐวรรณ สุวรรณ (2550) ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 95.8 ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ แต่เมื่ออยู่ปีที่ 4 มีคะแนนสูงกว่าชั้นปีที่ 1 แสดงว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์ในกระบวนการคิดหรือไม่มี สามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายเป็นตัวกรอบต้นนักศึกษาให้มีการพัฒนากระบวนการคิด

4. การเปรียบเทียบความสามารถแตกต่างของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างชั้นปีที่เรียน ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ ศศิธร จิตพุทธิ (2539) ที่พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ไม่แตกต่างกันในแต่ละชั้นปีการศึกษา และการศึกษาของ

นิรบด พงศ์เศรษฐ์สันต์ (2543) ที่พบว่า นักเรียนชั้น มีชัยนศึกษาตอนปลายที่อยู่ในชั้นปีที่สูงมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยรวม ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่อยู่ในชั้นปีที่ต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นความสำคัญของวิธีการสอนและการใช้คำตามในการสอนที่อาจารย์ต้องใช้คำตามที่ครอบคลุมทุกระดับของความรู้ โดยให้เป็นคำตามที่ฝึกให้นักศึกษาสามารถคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงเนื้อหาของความรู้กับประสบการณ์ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล

2. ในรายวิชาควรมีการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาโดยการตั้งโจทย์สถานการณ์ กรณีศึกษาและการแก้ปัญหา แล้วนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการประเมินผล

3. ควรมีการประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ทุก 2 ปี เพื่อประเมินความก้าวหน้าและนำไปเป็นข้อมูลในการปรับการเรียนการสอนในรายวิชาและการจัดการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

ชยมน บุญลักษณ์ และ ชิตima ข่ายณี. (2552). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี.

ครุณ พงษ์เดชา. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบการคิดกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ดวงใจ พรหมพัชร์ และ นุ่น จุ้ยพ่วง. (2551). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดแบบมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยนรนราชชนนี พุทธชินราช. พิมพ์โดย: วิทยาลัยนรนราชชนนี.

นิรนล พงศ์เศรษฐ์. (2542). การศึกษาเบรรี่บันเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เพ็ญศรี พงษ์ประภาพันธ์ และคณะ. (2546). การคิดแบบมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลนรนราชชนนี นครพนม: วิทยาลัยพยาบาลนรนราชชนนีนครพนม.

สุครัตน์ ไชยประสถิท. (2542). การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลนรนราชชนนี อุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมสุข โถวเจริญ. (2541). ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลนรนราชชนนีภาคใต้. ปริญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชิตวิทยาพัฒนาการ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิทยาเขตวิจิตร. ประสานมิตร.

เสาวภา เด็ขาด (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการเรียนรู้และระบบการเรียนและการจัดการเรียนการสอนกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุจิรา สีบสุข และจินตนา ยุนิพันธ์. (2542). วิเคราะห์การใช้คำนวณของอาจารย์พยาบาล. วารสารพยาบาลศาสตร์ ชุพะลงกรรณ์มหาวิทยาลัย, 7(3), 53-62.

ศศิธร จิตพุทธิ. (2539). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการคิดวิจารณญาณของนักศึกษา พยาบาลสถาบันการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาวิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่, มหาวิทยาลัยมหิดล.

Beyer, B. K. (1987). *Practical strategies for the teaching of thinking*. Boston, MA: Allyn and Bacon.

Dressel, P. L., & Mayhew, L. B. (1957). *General Education: explorations in evaluation* (2nd ed.). Washington, D.C.: American Council on Education.